

> RETOURADRES Postbus 1992, 6201 BZ Maastricht

Aan de dames en heren,
leden van de gemeenteraad

BEZOEKADRES
Mosae Forum 10
6211 DW Maastricht

POSTADRES
Postbus 1992
6201 BZ Maastricht

ONDERWERP
slotbijeenkomst dialoog participatie en
terugkoppeling bevindingen
BEHANDELD DOOR
A (Anouk) Crapts

DATUM
4 juni 2021
Verz.: 04-06-2021
TELEFOONNUMMER
043 350 5428

BIJLAGEN
1

ONZE REFERENTIE
2021.16640

E-MAILADRES
Anouk.Crapts@maastricht.nl

FAXNUMMER
043 - 350 4141

UW REFERENTIE
--

Geachte raadsleden,

In april zijn er drie dialoogavonden georganiseerd over participatie. Wij zijn bijzonder blij met de waardevolle inbreng die we tijdens die avonden hebben ontvangen. De afgelopen weken hebben we de inbreng uitgewerkt (zie bijlage met notulen) en nagedacht over het programma voor de aangekondigde slotbijeenkomst.

Die brede bijeenkomst - in de vorm van een online talkshow - is woensdagavond **23 juni** aanstaande van **18.00 tot 19.30 uur**. Hierbij sluiten we aan bij een al gepland moment voor de leden van de gemeenteraad.

Wat gaan we doen?

We presenteren allereerst de perspectieven op participatie die we hebben opgehaald uit onder andere de dialoogavonden in april en de uitgezette enquête in februari. Vervolgens gaat Johan Simon, onze welbekende gespreksleider, in gesprek met zijn tafelgasten. Dat zijn een inwoner, een raadslid, een ambtenaar en wethouder Vivianne Heijnen. Zij zullen discussiëren over de dilemma's die we zijn tegenkomen. Het programma is als volgt:

17.45 - 18.00 uur digitale inloop

18.00 - 18.10 uur warm welkom

18.10 - 18.30 uur presentatie over perspectieven op participatie

18.30 - 19.15 uur discussie over dilemma's

19.15 - 19.30 uur vragen en aanvullingen uit het publiek

DATUM
4 juni 2021

We zien u graag weer!

We organiseren de bijeenkomst online. Dus u kunt ook nu weer van thuis uit meedoen. U heeft alleen een smartphone, tablet, laptop of computer nodig. U krijgt na aanmelding en een paar dagen voor de bijeenkomst de zoom-link toegestuurd met extra informatie over het programma.

Aanmelden is eenvoudig. Dat kan door u aan te melden per mail aan participatie@maastricht.nl en uw naam en e-mailadres te vermelden.

Tot 23 juni!

Hoogachtend,

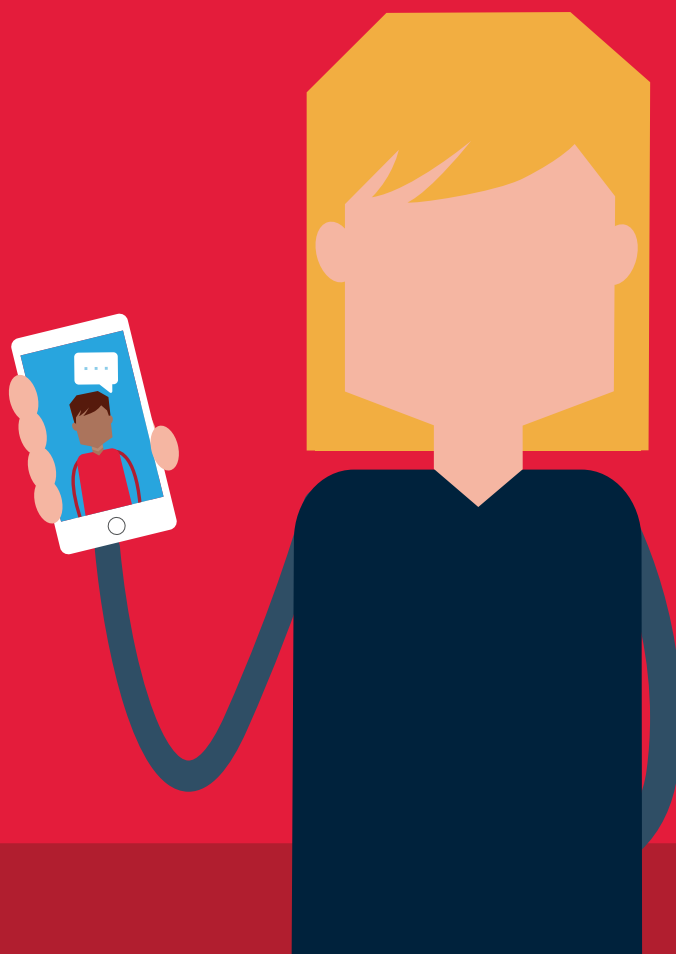
Vivianne Heijnen,
Wethouder Economie, (Eu)regionalisering, Wonen en Sociale Innovatie

Gert-Jan Krabbendam,
Wethouder Klimaat & Energie, Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit

Bijlage: notulen dialoogavonden participatie Maastricht

Raadsinformatiebrief

Verslag dialoogavonden burger- en overheidsparticipatie

Op donderdagavond 8 en 15 april en woensdagavond 21 april vonden drie digitale dialoogavonden plaats over burgerparticipatie. Doel van de avonden was om input op te halen voor het nieuwe participatiebeleid van de gemeente Maastricht.

In totaal namen meer dan 100 inwoners deel aan deze dialogen. Een groot deel van deze deelnemers ontving op naam en middels een loting een uitnodiging. Het andere deel reageerde op een oproep via de (social media) kanalen van de gemeente Maastricht.

De dialoogessie op 8 april werd gevoerd in een kleine setting met 8 inwoners, die in het verleden al actief participeerden bij de Omgevingsvisie. Met hen werd gesproken over hun ervaringen en vervolgens eveneens over onderstaande thema's. De andere twee sessies werden gevoerd aan vijf tafels (break out rooms) met ieder hun eigen thema. Elke inwoner deed aan drie rondes mee. Aan iedere tafel zat een gespreksleider en notulist vanuit de gemeente Maastricht.

De thema's:

1. Beginspraak: hoe start de gemeente een participatieproces op de juiste manier?
2. Eindspraak: hoe sluit de gemeente een participatieproces op de juiste manier af? Hoe weegt de gemeente belangen en hoe verwerkt de gemeente resultaten?
3. Overheidsparticipatie: wat hebben inwoners van de gemeente nodig als ze zelf een initiatief nemen?
4. Gouden sleutels: ieder participatieproces is anders, maar welke algemene regels gelden voor elk participatieproces?
5. Werk in uitvoering: hoe ziet de optimale uitvoering van een participatieproces eruit? Denk aan middelen, werkvormen en timing.

Iedere notulist heeft uitgebreid verslag gedaan van alle rondes. Op basis van deze informatie en de notulen van 8 april is dit algemene verslag opgesteld. Dat dient niet alleen als input voor het nieuwe participatiebeleid, maar tevens als ondergrond voor de slotbijeenkomst die 23 juni voor zowel deelnemers aan de dialoogsessies als de gemeenteraad georganiseerd wordt. Tijdens deze slotbijeenkomst wordt een aantal dilemma's besproken.

1.0 Beginspraak > zeepkist en open dialoog

Hoe start de gemeente een participatieproces op de juiste manier?

Communiceren en betrekken

- Persoonlijk uitnodigen via een brief is belangrijk: het verkleint de afstand tussen gemeente en inwoner en ontvangers voelen zich aangesproken en verantwoordelijk.
- Zichtbare aanwezigheid van de gemeente in de wijk verhoogt de betrokkenheid. Het mes snijdt aan twee kanten: de inwoner ziet dat de gemeente aanwezig is en luistert, de gemeente krijgt meer zicht op wat er speelt. Meerdere deelnemers spreken over de behoefte aan een aanspreekpunt of buurtcontactpersoon; iemand met kennis over de wijk/buurt en met snelle lijnen naar de gemeente. De directe communicatie met buurten kan beter net zoals het structureel ophalen van wijsheid uit buurten.
- Digitaal versus papier:
 - De digitale nieuwsbrief van de gemeente is bij veel deelnemers niet bekend.
 - De papieren, persoonlijke uitnodiging wordt als zeer positief ervaren.
 - Deelnemers geven aan dat e-mail geen effect meer heeft. Mensen zijn digitaal-moe.
 - Over sociale media zijn deelnemers verdeeld: deelnemers geven aan dat je met social media veel mensen kunt bereiken, anderen stellen dat sociale media en Facebook door velen niet gebruikt worden.
- Doe onderzoek naar doelgroepen en benader gericht.
- Zorg voor diversiteit in wie gehoord wordt, dat verhoogt het draagvlak.
- Buurtplatforms komen ter sprake, maar voor deelnemers is het niet duidelijk welke rol zij hebben.
- Maak participatie laagdrempelig en gemakkelijk:
 - online én offline;
 - houd rekening met laaggeletterden (zorg voor heldere, concrete samenvattingen en gelijk informatieniveau);
 - let op taalgebruik;
 - neem de tijd;
 - maak afspraken en kom die na;
 - maak notulen waarin niet al vooraf gefilterd wordt;
 - evalueer.
- Om te kunnen en willen participeren is het nodig dat inwoners over de juiste informatie beschikken. Ontwikkelingen en initiatieven moeten meer bekend worden gemaakt en meer achtergrondinformatie worden geven.
- Inwoners moeten het idee krijgen dat de gemeente écht luistert en serieus neemt. Dat stimuleert om te participeren.

Kaders en verwachtingen

- De gemeente moet helder zijn over de verwachtingen, kaders en doelstellingen (het proces) vóór het participatieproces start. Als met inbreng weinig wordt gedaan, dan haken mensen af. Je wilt als inwoner weten welk mandaat je hebt en dat iets met de inbreng gaat gebeuren.
- Geef duidelijke kaders mee en hoe ingebrachte argumenten kunnen doorwerken. Brainstormen en buiten de lijntjes kleuren vinden sommige deelnemers prettig. Maar kaders geven ook richting en zorgen ervoor dat je als participant niet verdwaalt in allerlei opties. Het maakt participatie gericht.
- Steek in op vertrouwen.
- Gevraagd wordt hoeveel de gemeente moet voorbereiden (of niet)? Gesteld wordt dat er iets moet zijn om over te praten. Vanuit de gemeente moeten er al vragen zijn om aan inwoners te stellen. Tegelijkertijd moet er geen afgerond plan zijn, want dan is er niets meer om over te praten.
- Wie start die participatie dan op? Als je dat overlaat aan inwoners dan krijg je participatie op het moment dat iets misgaat of op een (te) laat moment. Als je participatie op het goede moment wilt, dan moet je dat als gemeente opstarten.
- Wat is de rol van de raad bij sommige participatieprocessen? Horen zij bij grotere, complexe processen niet ook gewoon aanwezig te zijn?

Onderwerpen

- Onderwerp van participatie moet gericht zijn: proces en onderwerp moeten aansluiten bij interesse van inwoners. Participatie begint met persoonlijke interesse.
- Meer participatie is niet altijd beter.
- Hoe je mensen precies betreft, hangt af van het onderwerp.
- Je hoeft niet voor alles participatieprocessen te organiseren. Dat is aan de orde als er geen ruimte is voor interpretatie of andere plannen. Daarover communiceren geeft rust.

2.0 Eindspraak > gesprek over drie stellingen

Hoe sluit de gemeente een participatieproces op de juiste manier af?

Hoe weegt de gemeente belangen en hoe verwerkt de gemeente resultaten?

1. Iedereen bepaalt zelf of hij of zij belanghebbende is

Uit de gesprekken komt een dilemma naar voren: in principe kan iedereen een mening hebben en die uiten. Dan zou iedereen belanghebbend kunnen zijn. Maar het is de vraag of dat werkbaar is voor participatie.

Aan de andere kant, een persoon hoeft niet van alles iets te vinden van wat er in Maastricht gebeurt. Veel belangrijker is wat in je buurt gebeurt. Daarnaast zijn er natuurlijk wel brede thema's waar je allemaal iets van vindt. Of lokale thema's die mogelijk ook consequenties voor andere buurten/wijken kunnen hebben, zonder dat dit direct wordt gezien. Belanghebbende zijn hangt dus af van het topic en de impact. Of dat je als individu geïnteresseerd bent in bepaalde materie. Er moet dus een intrinsieke of basale interesse zijn voor inspraak bij een bepaald thema.

Maar hoe maak je dat werkbaar voor een participatieproces: aangegeven wordt dat participatie vooral moet zijn voor de mensen op wie het besluit of plan impact heeft. De inbreng van deze mensen moet in ieder geval zwaarder gewogen worden dan mensen op wie het besluit geen impact heeft. Gesuggereerd wordt om spelregels te verbinden aan 'belanghebbendheid', bijvoorbeeld met afbakening in straat of postcode. Maar dit is ook niet altijd werkbaar. Een andere suggestie is: mensen moeten zelf kunnen uitleggen dat ze een legitieme gesprekspartner zijn.

'Belanghebbende' is ook nog een juridische term. De vraag is of je deze juridische term zou moeten toepassen in participatieprocessen.

Niet iedere belanghebbende hoeft bovendien altijd zelf te participeren. Sommigen belanghebbenden vertrouwen dit toe aan andere actieve inwoners. Daardoor ontstaan in bepaalde participatieprocessen buurtvertegenwoordigers. Dit leidt tot de vraag: als je niet op je eigen titel spreekt, maar namens iemand anders, hoe leg je dit dan vast? Je kunt niet zomaar erop vertrouwen dat de actief betrokken mensen iedereen horen in hun buurt en dat ook goed overbrengen, zonder hun eigen belang hierin mee te nemen of te laten overheersen.

Je moet in ieder geval vooraf zoveel mogelijk bepalen wie bij het participatieproces wel of niet belanghebbend is en in welke mate het belang wordt meegewogen. Het is tevens belangrijk dat de gemeente mensen in positie brengt om ergens over mee te praten en op zoek gaat naar tegenspraak en argumenten.

Er wordt tot slot gerefereerd aan de zelfbeschikkings-theorie van Stef Kremers. Daarin staat: mensen hebben behoefte aan autonomie (zeggenschap), competentie (weten waar je het over hebt, ervaren, elkaar kennen, van elkaar leren, toegankelijke info) en verbondenheid (samen een team worden en met de samenleving). Dit zou de gemeente kunnen vertalen naar participatie.

2. Belang met de meeste stemmen weegt het zwaarst

De meeste stemmen gelden wordt gezien als de basis van de democratie. De meerderheid van stemmen wordt gezien als een zwaar argument. Het mag echter niet doorslaggevend zijn. Want, soms weegt een minderheidsbelang of een belang van een kleinere groep (bijvoorbeeld mensen met een beperking) heel zwaar. Democratie is immers ook luisteren naar een minderheid. Bovendien zijn soms de consequenties, de impact van een besluit niet duidelijk: waar in de ene wijk voor wordt gestemd, kan consequenties hebben voor een andere wijk die mogelijk niet heeft kunnen stemmen.

De vraag wordt gesteld; hoe beslis je anders? *Suggestie:* laat inhoudelijke argumenten tellen, niet het aantal stemmen.

Duidelijk is wel dat stemmen niet altijd even zwaar hoeven te wegen. Dat is ook afhankelijk van de betrokkenheid of belanghebbendheid van diegene die de stem inbrengt. Het ene belang kan zwaarder wegen dan het andere, dat is niet gerelateerd aan het aantal stemmen. De manier van wegen van belangen is uiteindelijk doorslaggevend. Daarbij worden diverse randvoorwaarden genoemd:

1. Mensen moeten vooraf de kennis en tijd hebben om zich in te werken in het vraagstuk en zo ook kennis te maken met andere belangen.
2. Er zou gestreefd moeten worden naar gezamenlijk auteurschap.
3. De motivatie hoe tot een besluit is gekomen, is ontzettend belangrijk.
4. De zwaarte van belangen en weging moeten vooraf besproken en eventueel ter discussie gesteld worden met belanghebbenden.
5. Tot slot vormen wetten en regels ook belangen die zwaar wegen. Daar ontkom de gemeente niet aan.

Tip: maak verschil tussen belanghebbende en belangstellende. Het belang van de belanghebbende weegt zwaarder. Dat moet vooraf goed duidelijk worden gemaakt.

3 De gemeenteraad heeft altijd het laatste woord

Deelnemers zijn het hier overwegend mee eens: de raad weegt de belangen en is uiteindelijk het orgaan dat besluiten moet nemen. De raad is immers gekozen om besluiten te nemen. Daarmee zorg je er ook voor dat diegene die het hardst schreeuwt niet de doorslag geeft.

De raad heeft daarbij wel de plicht om bewoners te horen en te laten zien dat die stemmen gehoord zijn. En om - eventueel - uit te leggen dat een beslissing anders uitvalt dan een bepaalde groep in het participatieproces zou verwachten.

Belangrijke kanttekeningen: de stad is niet van de gemeenteraad. Maar van de burgers. Dus als raad en burgers tegenover elkaar komen te staan, moeten ze een compromis proberen te vinden en in sommige gevallen moet de raad ook een stap terug kunnen zetten (bijvoorbeeld bij het advies van een burgerraad).

3.0 Overheidsparticipatie: (ik) doe het lekker zelf > open gesprek

Wat hebben inwoners van de gemeente nodig als ze zelf een initiatief nemen?

Onderwerpen

- Bepaalde onderwerpen, zoals milieu en groen lenen zich meer voor inwonersinitiatief dan andere.
- Sommige beleidsonderwerpen lenen zich wellicht minder voor overheidsparticipatie. Denk aan het opzetten van bestemmingsplannen. Of toch? Bij dit soort onderwerpen kan dat nog heel vroeg in het proces. De vraag is dan: hoe raak je zo vroeg in het proces betrokken? Hoe regel je dat als burger? Kan de gemeente daarbij helpen? Er zijn voorbeelden waarbij wijken zelf met een alternatief bestemmingsplan zijn gekomen. Dus het kan wel.
- Er zijn ook zaken waar inwoners last van hebben, die de gemeente niet uitvoert, maar waar de gemeente wel actie op zou kunnen ondernemen. Bijvoorbeeld de overlast van het vliegveld of de onveiligheid van Tihange. Daar kan de overheid meer initiatief in nemen. Wat is dan de rol van inwoners? Die rol kan zijn dat zij bij de gemeente aandringen om actie te ondernemen. De gemeente kan op die onderwerpen vervolgens elders, zoals in Den Haag, aan de bel trekken.

Rol gemeente

- De gemeente moet bereikbaar en benaderbaar zijn.
- Gemeente hoeft niet voor iedereen die iets bedenkt te gaan rennen. Suggestie: stel bepaalde voorwaarden op, anders krijg je het als gemeente wel heel erg druk. En werk met een format (standaard formulier), zoals bij een vergunningaanvraag.
- De gemeente hoeft initiatieven niet altijd te stimuleren. Veel acties ontstaan spontaan.
- De gemeente moet aan inwoners die een initiatief hebben genomen vragen hoe ze ook in de toekomst betrokken willen blijven bij de gemeente.
- De gemeente moet meer bekendheid geven aan het fenomeen overheidsparticipatie/inwonersinitiatief en inwoners informeren: in het algemeen, maar ook specifiek over initiatieven.

Rol inwoners

- Inwoners met een eigen initiatief zijn zelf verantwoordelijk om mensen te mobiliseren.

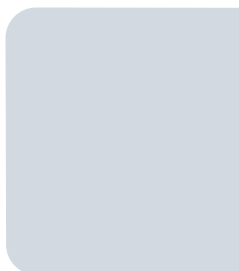
Wat hebben inwoners nodig?

- Eén ingang bij de gemeente. En dan niet meteen een beoordeling (afwijzing), maar een gesprek en een meedenkende houding. Hierbij worden termen als ombudsman, buurtcoördinator, ideeënloket of denktank genoemd.
- Veel mensen hebben steun nodig. Echter de gemeente moet niet overnemen, maar samendoen. Kortom een hand uitsteken.
- Als de buurt initiatieven wil nemen, is het belangrijk dat de buurt elkaar kent. Kan de gemeente daarin stappen nemen om de sociale cohesie in de buurt te stimuleren?
- Een kleine subsidie of klein bedrag als kickstart voor een inwonersinitiatief is wenselijk.
- Een participatieapp zou een goed middel kunnen zijn.

4.0 Gouden sleutels > geeltjes beschrijven en bespreken

Welke regels gelden altijd in participatieprocessen?

1. Transparantie.
2. Gelijkwaardigheid tussen gesprekspartners (tussen overheid en inwoners). Dat betekent: mensen moeten serieus worden genomen. Er moet geluisterd worden en partijen moeten open staan voor elkaar (overheid moet niet eigen plan trekken).
3. Persoonlijk contact. Dat werkt beter.
4. Informatieverstrekking moet goed zijn: laagdrempelig, begrijpelijk, gemakkelijk te vinden, beeldend. Gebruik ook laagdrempelige kanalen om informatie te verspreiden en zet eventueel Engels in om niet-Nederlandstaligen te betrekken.
5. Duidelijkheid vooraf is nodig, over:
 - a. wat zijn de feiten en waar gaat het proces wel én niet over?
 - b. hoe groot is de speelruimte / beslissingsruimte en mogelijkheden?
 - c. wat is het beginpunt?
 - d. wat is de invloed van de inwoner?
 - e. wat is het kader waarover de inwoner iets kan zeggen?
6. Duidelijk en openheid achteraf is ook nodig over: waarom is een bepaalde keuze gemaakt (uitleg).
7. Je kunt niet iedereen tevredenstellen; uiteindelijk moet een besluit worden genomen.
8. Iedere deelnemer moet zich aan de gemaakte afspraken houden: zowel gemeente, inwoners als andere partijen.
9. Ook een inwoner mag aangesproken worden op verantwoordelijkheid.
10. Inwoners hebben een ingang/aanspreekpunt nodig bij de gemeente en dit soort kanalen moeten stabiel zijn (niet om de zoveel jaar veranderen).
11. Aandacht voor alle doelgroepen is essentieel. Speciale aandacht voor moeilijk bereikbare doelgroepen: jongeren, middelbare scholen, niet-Nederlandssprekenden.

5.0 Werk in uitvoering: hoe voeren we het gesprek > tegen(stellingen)

Welke regels gelden altijd in participatieprocessen?

Online of offline?

Er is geen duidelijke voorkeur voor online of offline. Beide vormen hebben hun voordelen: online is drempelverlagend, efficiënter en een prima vorm voor informatieoverdracht. Offline is een betere vorm voor een échte dialoog en interactie.

Conclusie: het is raadzaam om zowel online als offline bijeenkomsten aan te bieden.

In de buurt of in het stadhuis?

Er is geen duidelijke voorkeur. Stadhuis ligt centraal, is een symbolische plek en neutraal terrein. In de buurt is laagdrempeliger en informeler. Bovendien laat je met een bijeenkomst in de buurt zien dat het ook écht over de buurt gaat.

Conclusie: het hangt af van het onderwerp van gesprek. Gaat het over de buurt, dan ook bijeenkomst in de buurt houden. Gaat het over de hele stad, dan ligt het stadhuis meer voor de hand. Degenen met voorkeur voor buurtbijeenkomsten vinden dit vooral praktischer.

In het weekend of door de week?

Duidelijke voorkeur voor participatie door de week. Weekend wordt gezien als privé-tijd. Voor een enkeling maakt het niet uit.

's Avonds of overdag?

Duidelijke voorkeur voor 's avonds. Overdag werken de meeste mensen of zijn ze druk met kinderen.

Presentatie met kaders door gemeente of eerst samen brainstormen?

Deelnemers zijn verdeeld. Sommigen achten kaders nodig voor verwachtingenmanagement en richting voor het gesprek. Met kaders kunnen we sneller concreet worden. Anderen zien kaders als beperking van creativiteit en een open dialoog. Zonder kaders brainstormen kan juist leiden tot onverwachte ideeën en oplossingen.

Conclusie: een brainstorm zonder kaders, die leidt tot ideeën waar de gemeente niets mee kan of zelfs buiten de wettelijke kaders vallen, wil niemand. Tegelijkertijd moet de gemeente het creatief denken van inwoners niet beperken. De waarheid ligt dus in het midden: afhankelijk van het onderwerp zijn altijd tot op bepaalde hoogte kaders en verwachtingenmanagement nodig, maar tegelijkertijd moet er altijd aandacht zijn voor een open gesprek en het stimuleren van creatief denken.

Enquête invullen of samen bijeenkomen?

Voorkeur voor bijeenkomsten, vanwege de ruimte voor interactie en de mogelijkheid om andere meningen mee te nemen. Een deel van de deelnemers gaat voor een combinatie: bijeenkomsten om belangrijke onderwerpen of standpunten in kaart te brengen om vervolgens via enquête te kwantificeren. Of andersom: bijeenkomsten gebruiken om meningen of behoeften uit enquêtes te laten onderbouwen. Complexiteit van het thema speelt ook een rol: bij relatief eenvoudige, duidelijk afgebakende onderwerpen kan een enquête volstaan.

Besluit bij betrokkenen of besluit bij gemeenteraad?

Meerderheid vindt dat besluitvorming bij gemeenteraad ligt, maar dat afstemming met burgers of andere betrokkenen belangrijk is voor draagvlak. Daarbij wordt gewezen op het belang van communicatie vooraf (wie neemt besluit) en achteraf (wat is er besloten en waarom).

Tegelijkertijd geven enkele deelnemers aan dat ook betrokkenen zelf besluiten kunnen nemen, als hiervoor de randvoorwaarden geschapen kunnen worden.

Stemmen of in gesprek komen tot overeenkomst?

Duidelijke voorkeur om in gesprek te gaan en tot een overeenkomst te komen. Maar stemmen kan de voorkeur krijgen om te voorkomen dat eindeloos gesproken wordt. Er wordt aangegeven dat stemmen pas een optie is als het gesprek gevoerd is. Dan pas heeft iedereen de kennis en kent de voors en tegens.

Neutrale voorzitter of ambtenaar als gesprekspartner?

Deelnemers zien dit niet als tegenstelling. Het beste is een gesprek met of in bijzijn van een ambtenaar (inhoudelijke kennis) onder leiding van een neutrale voorzitter.

